

aleksandar mihalyi **LINN LP12**

„Muke po Audiofilu“

Je li danas - 2015. godine, nakon više od četiri decenije moguće pisati o nečemu za što bi se bez većeg krzmanja moglo reći da je svojom pojavom trajno promijenilo tijek audio povijesti i s pravom zaslužio kulturni status? Ne, nije! Razlozi (ipak) nisu sentimentalne naravi jer mi smo u to vrijeme „živjeli“ promjene zajedno s proizvođačima gramofonskih ploča i opreme za bolji zvuk. Kontekst je uvijek bitno imati na umu! Svaki uređaj i nove ploče koji su u to vrijeme hrpimice počeli stizati dočekivani su entuzijazmom onih koji su učili. Dovoljno je kronološki pogledati njihovo vrijeme pojavljivanja i uvidjeti da smo se tada po prvi puta susretali ne samo tehnički ambiciozne već i prve snimke primjerice Mahlerovih ili Brucknerovih simfonija te s uređajima s kojima smo mogli čuti prostor i timbar. Pisati reminiscencije na ove teme nezahvalno je budući da je psihološka komponenta toliko snažna da se vrlo lako i brzo prestaje biti objektivnim, pa i tolerantnim za tuđa mišljenja. Brojni danas „poravnavaju“ svoja sjećanja te potiskuju činjenice koje govore o tome kako je u stvarnom tijeku vremena tada bilo poprilično kaotično. Ovom „formatiranju“ našeg mišljenja-sjećanja bez sumnje doprinose i današnji brojni medijski izvori svojim pregledima a kojih tada gotovo da i nije bilo. Rješavati probleme s uređajima bilo je psihofizički iscrpljujuće, tim više ako vas je interesirala glazba, a ne u tolikoj mjeri vječno ugađanje i trpljenje oko gramofona. Nisam jedini nastojao minimalizirati diskusije i kloniti se svega osim razmijene korisnih informacija - svi smo tada povremeno morali biti i električari i precizni mehaničari i urari...

Prvi uređaj koji je stavio točku na „i“ tih godina bio je upravo gramofon Linn Sondek LP12, koji je u kombinaciji s Quadovom amplifikacijom s elektronkama i njihovim elektrostatičkim u Zagrebu bio senzacija. Nakon muka s ponajboljim Thorensovima gramofonima i ručicama uz pristojnu zvučnicu

dobivala se do tada s ničim usporediva prostornost, a timbar je sramežljivo najavio svoj dolazak (vrijeme visoko vjerne reprodukcije kao da je tada i počelo odbrojavati). Važeću paradigmu u kojoj je najvažnija komponenta audio *high-end* sustava zvučnik, zamijenjena je novom u čijem fokusu je prvenstveno bio izvor zvuka (tj. gramofon). Linnovi su tvorci prvi shvatili odnosno uvidjeli da je ostajalo previše bitnih informacija koje ni nisu ni bile preuzete iz narezanih brazda ploče i potom prosljeđene u sustav.

Pojednostavljeno, LP12 je vibracije i rezonancije kompenzirao sub-šasijom ovješenoj opruge na kojoj su montirani ležaj s tanjurom i ručica. Navedeno već razotkriva teškoće u podešavanju; ipak, postoji i drugi kut: iako je Linn bio zahtjevan, bio je ujedno i vrlo zahvalan gramofon - svaka se, pa i najmanja intervencija na njemu mogla odmah čuti. Naime, opruge se ugađaju odozdo (kada je gramofon u vodoravnom položaju) posebnim alatima. Svaka ručica, lakša ili teža, uzrokovala je komplikacije s preopuštenom ili prenapetom oprugom na strani ručice (sjećam se totalnog debalansa kada je nakon Gracea stigao Linn Ittok i kada sam tražio nove opruge).

Budući da su se druge audiokomponente mijenjale kao dovršen proizvod, Linn je, gotovo jedini, bio predmetom naših (stalnih) intervencija (i frustracija). Njegova jednostavna konstrukcija to je upravo i izazivala! Mehanički se ukrućivala šasija posebnim epoksidnim smolama, mjesto oko osovine se također ojačavalo, opruge su punjene spužvom a postolje za ručicu je bilo višestruki problem. Nove i bolje ručice su svojom težinom stvarale debalans u cijeloj pod-konstrukciji koji se nije jednostavno otklanjao. K tome, za svaku se novu ručicu trebalo adaptirati i njezino postolje (veličina i oblik otvora) koje je bilo na toj pod-konstrukciji. Vremenom su se pojavili Linnovi proizvodi za

nadogradnju kojima se moglo ne malo poboljšati svaku bolnu točku (Nirvana, Valhalla, Basik itd.).

Ovaj se *setup* pokazao vrlo osjetljivim i s drugog aspekta. Naime, ako ste htjeli slušati veliki simfonijski orkestar ili operu na većim zvučničkim kutijama (ja sam tada imao velike 15" Tannoye), problem akustične povratne sprege postajao je odveć velik da se ne bi pristupilo njegovom rješavanju. Čitav niz problema zahtjevnih za rješavanje izranjao je u svezi sa smještajem samog gramofona. Famosni „coffee table“ kao ponajbolje rješenje u mom slučaju nije bilo i dovoljno dobro rješenje. Naime, kako sam imao slušaonicu u potkrovlju, akustički *feedback* bio je odveć izražen. Svašta je iskušano - od konzola na svim zidovima do sidrenja u samu betonsku deku kroz plivajući parket. Nakon svih tih potraga, bez nalaženja posve zadovoljavajućeg rješenja (pitanje je jesam li uopće bio realan u postavljanju ciljeva) konačna solucija bila je kutija s pijeskom. Naravno, to nije bio običan pijesak, a i kutija je bila „specijalne“ konstrukcije. Osmo svjetsko čudo bilo je rođeno: Linn je tako bio na pijesku u kutiji a kutija je bila posebno izrađenim oprugama obješena na drvenu konstrukciju potkrovlja. Opruge su izradile vrijedne ruke zanatlija koji zasigurno nisu dvojili oko stanja mog mentalnog zdravlja nakon objašnjenja razloga njihove izrade (Nirvana se tada još nije pojavila). Opsluživanje te njišuće konstrukcije postala mi je noćna mora; ali zvuk je bio... Dokle je to eskaliralo, najbolje je govorilo postojanje još jednog gramofona vulgaris (Thorensa) s kojim sam s manje hi-fi slušateljskih ambicija preslušavao novopridošle LP ploče. Bitno je spomenuti još nešto! Postignuto zadovoljstvo u slušanju s Linnom imalo je svoje nezaboravne zvjezdane trenutke s *direct cut* pločama Sheffield Labsa i s možda još kojih stotinjak odabranih vinila odabranih diskografskih kuća.

Priča o Linn Sondeku LP12 s mog potkrovlja imala je svoj nagli kraj. Pojavila se nova, digitalna, vrsta nosača zvuka i nakon što su uši doživjele digitalnu inicijaciju s brojnijim informacijama i svim pratećim komforom te prihvatljivo obećavajuća objašnjenja londonskog trgovca od povjerenja u svezi s *feedbackom*, odluka je donesena - prodana je kompletna analogija: gramofonom i svih pet do šest tisuća LP ploča, što poznatima, što gradskoj knjižnici. Pomalo nekrofilna čistoća digitalnog zvuka prema toplini analogije vremenom je kopnila možda i zato što u visokom postotku slušam uglavnom sintetičke zvukove suvremene glazbe. Pretpostavljam da bih, da sam slušao samo komornu i glazbu baroka, najvjerojatnije bio još uvijek sretan sa sjajnim Linnom, cjevašima i elektrostatičkim. Naravno, tada su me zbog odabira tog puta gotovo svi moji kolege audiofilci podozrivo gledali. Gotovo se uopće nije manifestirala empatija za sva moja prethodna traganja i frustracije - sudbina svih onih koji istupe! Zato u naslovu ona aluzija na Mateja.

Iz retrospektive, smatram da je odabir za mene ipak bio dobar jer je s vremenom omjer solidno (ili odlično) snimljenih digitalnih nosača zvuka stalno rastao i danas je puno bolji - čak i bez SACD-a - nego što je to bilo kod LP ploča unatoč sjajnim uradcima nekolicine izuzetnih producenata i/ili tonaca.

